

laodikeia

STONE

DENİZLİ MADENCİLER VE MERMERCİLER DERNEĞİ YAYIN ORGANI

MARBLE 2011
Geleceğin Kapısı

İzmir'in yeni gözdesi
MENDERES FUAR PROJESİ

Antik Çağın Mermer Şehri
STRATONIKEIA

EYMER

"doğal taşta dünyanın tercihi"

Tel : 0 258 267 21 45 Faks : 0 258 267 21 44
Organize Yolu Üzeri 12. Km. Akkale Mah. 338 Sok. No: 40 Denizli
www.eymer.com.tr - eymer@eymer.com.tr

EYMER

**Denizli Madenciler ve
Mermerciler Derneği**
Adına Sahibi
Mehmet Çelikkol

Yazı İşleri Müdürü
Ali Edem

Yayın Yönetmeni
Yaşar Tok

Yayın Kurulu
Ali Edem
Samet Gündüz
Yaşar Tok

İletişim
Tolga Alp Düzgören
Tel: 0258 242 53 53

Tanıtım Reklam Dağıtım
Pamukkale Radyo Televizyon
ve Yayıncılık A.Ş.
Tel: 0258 242 53 53

Grafik Tasarım
Umut Ayana
Yaşar Tok

Basım Yeri
barışofset

www.barisofset.com.tr info@barisofset.com.tr
MATEBAACILIK&KAĞITÇILIK SAN. ve TIC. LTD. ŞTİ.
Tel: 0.258.371 23 45 (pbx) Fax: 0.258. 371 22 63
Zafer Mah. Alperenler Cad. No: 101 Güneliçler/DENİZLİ
www.barisofset.com.tr • info@barisofset.com.tr

Yönetim
Atatürk Bulvarı
1583 Sok. No: 68 Kat: 1/D
Denizli Türkiye
Tel: 0258 263 30 95
Fax: 0258 263 29 40
e-posta.denmender@ttnet.net.tr

Kapak Tasarımı
Umut Ayana

Not:
Gönderilen yazılar iade edilmez.
Yazılardan dolayı ortaya
çıkabilecek hukuki sorumluluk
yazarlarına aittir.
Yazıların yayımlanmasında gerekli
seçim yayın kurulunca yapılır.
Bilgisayar ortamında
hazırlanmayan ya da e-posta ile
gönderilmeyen yazılar dikkate
alınmaz.
Yazıların kullanımı için bilgi
verimesi rica olunur.

Laodikeia Stone Dergisi
Sürelî yayın olup, yılda bir defa
Mart ayında yayınlanır.

Marble: Geleceğin Kapısı	5
Çantacı!	6
Maden Kanunu Yönetmeliği	10
Türkiye Madencileri Brezilya da	14
Başaranlar Mermer İzmir Marble Fuarı'nda	16
Cumhurbaşkanı Gül Denizli'deydi	18
Çin Fuarı Büyümeye Devam Ediyor	20
Sektörün İhracattaki Öncüsü Faber Mermer	22
Marble 17 Katılan Denizli Firmaları	26
Denizli'nin Çehresi Değişiyor	28
Denizli'nin En Büyük 2. Parkı Açıldı	30
Neden Bedava Taş Satıyoruz ki?	32
Mimarlık ve Taşın Mütevazı Konumu	34
Sektörün Rödövens Sorunu	36
İzmir'in Yeni Gözdesi: Yeni Fuar Alanı Projesi	38
Türkiye Birinciliği İtalya'dan Alacak	40
Antik Çağda Bir Mermer Şehir: Stratonikeia	42
Sektörün Sorunlarını El Birliği İle Aşacağız	48
Kaçkarlar-Laz Yaylaları	51
Antik Çağın Sulu Mermer Kesme Makinaları	54
Pamukkale Şaraplarına Fransa'dan Madalya	56
Kentin Sanat Günlüğü	58
Madencinin Kılavuzu - Denizli Maden Firmaları Listesi	60

3500 yıllık mermer şehir

STRATONIKEIA

Doç Dr Bilal Söğüt / Tarih - Arkeoloji

Yatağan ilçesinden Milas ve Bodrum yönüne giderken, 7. km'de Kadıkulesi Tepesi'nin kuzey eteklerinde tatlı bir rampa başlar. Bu rampayı çıkarken aracınız yavaşlayıp, yolun her iki kenarındaki kalıntılar ile karşılaşmaya başladığınızda ve özellikle yolun güney kenarında bulunan su bendini gördüğünüzde, antik kentin içindediniz demektir. Burası her gün içinden binlerce insanın geçtiği Stratonikeia antik kentidir.

Son zamanlarda yapılan çalışmalar ile daha çok ön planda olan bu kent, benzerini başka yerde göremeyeceğiniz bir yerleşim dokusuna sahiptir. Çünkü burası içinden geçen yol kadar gerçek olan ve yaklaşık en az 3500 yıllık yaşam izlerinin kesintisiz görüldüğü yaşayan bir tarih kentidir.

Kadıkulesi tepesinin zirvelerinden kuzeye doğru eğimli inen yamaç ve devamındaki düzlük, topografik yapı ile uyumlu bir şekilde, en eskiden günümüze doğru süzülen bir zaman tüneli gibidir. Eskiden yeniye bu tarihi akış, düzlük alanda bulunan ve halen daha dimdik ayakta duran tarihi çınar ağaçlarının gölgesinde oturup sıcak çaylarınızı yudumlayabileceğiniz Cumhuriyet Dönemi köy do-

kuşu ile son bulmaktadır. Bu nedendir ki bir benzerini başka yerde göremezsiniz.

Yaklaşık 40 yıldır bölgede haber konusu olan Yatağan Termik Santrali ve Kömür, son zamanlarda Stratonikeia'nın güzelliği ile yer değiştirmiş ve hep bu farklı kentin ayrıcalıklı ve bulunmaz yönü konuşulur olmuştur. Böylelikle, eskiden kentin üzerinde olan kömürün siyah gölgesi, kentin güzelliğine yakışan ve tüm yapılarında her zaman görülebilen mermerin beyazlığına dönüşmüştür.

Antik kaynakların verdiği bilgiler bu kentin kuruluşu sonrasında da önemli olduğunu göstermektedir. Stratonikeia'dan önceki adı, Pausanias'ın ifadelerine göre Khrysaoris olarak bilinmekteydi. Bizanslı Stephanos'a göre ise daha sonra burası Idrias olarak değiştirildi. Bu konuda Strabon'un verdiği bilgiler daha fazladır. Strabon'un "...bu kentin yakınında, bütün Kariyalıların genel mülkiyetinde bulunan ve hem kurban sunmak hem de ortak çıkarları konuşmak için toplandıkları yer olan Zeus Khrysaoreos'un tapınağı vardı..." diye anlatması dikkate değer ifadelerdir.

Bu dönemlerde kentin hem siyasi hem de ekonomik

olarak çok güçlü olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü kent o dönemlerde, Attik Delos Deniz birliğine parasal katkıda bulunan bu bölgedeki üç kentten birisidir.

Kentteki imar faaliyetlerinde Hekatomnid ailesinden Maussolos ve İdreas'ın önemli katkıları olduğu anlaşılmaktadır. Ya da bir diğer ifade ile kent o dönemin güçlü yöneticisi ve aynı zamanda Pers satrabı olan Maussolos'un desteğini almış kentlerden birisidir.

M.Ö. 281 yıllarından sonraki kısa bir süre içinde Seleukos Kralı 1. Antiokhos önceden üvey annesi, sonra karısı olan Stratonike adına kentin adını değiştirmiştir. Bölgenin en önemli şehir devletlerinden birisi olan kentin adı hiç değiştirilmeden Beylikler Dönemi'ne kadar devam etmiştir. Türk Dönemi'nde bilinen adı ise Eskişar ile başlamış ve sonrasında bu Eskişar'a dönüşmüştür.

Seleukoslar Dönemi'nde kentin adının değiştirilmesiyle başlayan süreç Hellenistik dönem boyunca sık sık değiştirmelerle devam etmiştir. Rodos ile olan ilişkilerin oldukça sıkı olduğu anlaşılmaktadır. Roma ve Bizans Dönemlerinin haricinde Türk Dönemi'nde de aynı hareketlilik devam etmiştir. Günümüzde ayakta görülen kalıntılar, kentin tarihi ile büyük bir uyum içerisindedir ve bir birini desteklemektedir. Bunun en önemli tarafı sadece kaynaklardan bilinen bir yerleşim olmayıp, farklı dönemlere ait kalıntıların da görülebildiği bir kent olmasıdır.

Stratonikeia ile ilgili kuruluş, tarihi süreç ve geçirdiği evreler ile ilgili kısa bilgilerden sonra kenti dolaşabiliriz.

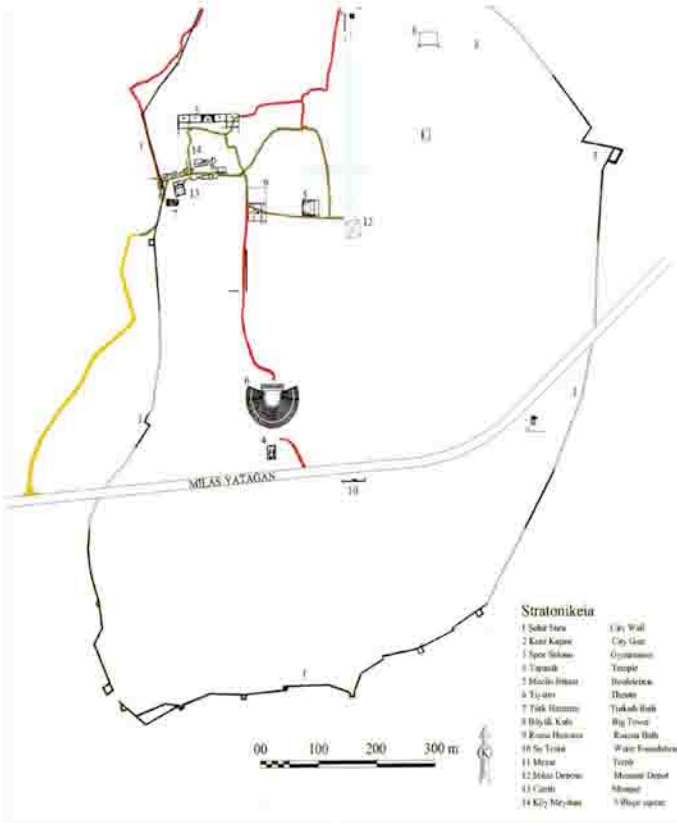
Yatağan-Milas karayolundan ayrılıp Stratonikeia kent merkezine doğru ilerlediğinizde, dallarının hışırtısı ile sizi davet eden, yol kenarlarındaki sıra sıra dizisi ile size yol gösteren, zakkum çiçekleri ve çam ağaçlarıdır.

Karayolundan yaklaşık 600 metre sonra önce Stratonikeia'nın sur duvarları, hemen yanında 15. yy Türk Hamamı, 19. yy Şaban Ağa Camii ve aynı dönemlerden kahveler, dükkanlar, kasap dükkanları, fırın ve köy evlerini görürsünüz. Bunlar kentteki tarihi süreci gösteren; "biz hep buradayız", "biz hep birlikteyiz" diye haykırarak ve yılmadan asırlardır ayakta duran, gerçek ve sürekli ev sahipleridir.

Köy meydanındaki bu yapılar; her durumda kendi dönemleri ve tarihi süreçleri ile ilgili olarak ziyaretçilerine alabildiğince çok bilgi vermektedir. Size öyle çok bilgi vermektedir ki; dinledikçe şaşkınlığınız daha da artar. Çünkü bunlar ilk yapıldığında ağzına kadar doluydular ve kendilerine gelen insanlara yer bulamadıklarından üzüntülüydüler. Şimdilerde ise aynı mutluluğu, ziyaretçileri gördükçe yaşıyorlar.

Caminin hemen doğusunda bulunan Köy Meydanı; karşılıklı duran kahveleri, sıralar halinde farklı mesleklerle ait dükkanları, yıllarca sıcacık ekmekleri için insanların önlerinde sıra olduğu fırınların bulunduğu yerdir. Sadece

bunlar mı? Tabii ki hayır! Önünde tuvaletleri ile Köy Odası, iki katlı düzenlemeleri ile depoları ve önlerinde geniş bahçeleriyle evleri görebilirsiniz.

Bu köy meydanında köy kahvesinin ikisi ile köy odası kamu ve özel kişiler tarafından restore ettirilmişlerdir. Bunların

diğer yapılarla da devam etmesi hem yapıların hem de kenti ziyarete gelenlerin ortak dileğidir. Buradaki tarihi yapıların hepsinden daha da yukarılarda duran ve köy meydanında kenti ziyarete gelenleri ayakta alkışlayan tarihi anıtsal çınar ağaçlarının yapraklarının hissettirmesinde bile bu güzel dileğin nidalarını duyabilirsiniz.

Bazıları yıkılmış olmakla birlikte, tarihi köy dokusu ile ilgili yapıların tamamı anlaşılabilir durumdadır. Buradaki Osmanlı Dönemi Sokak Dokusu ve Köy Meydanı ile ilgili düzenlemelerin gerçeğe uygun olarak ayaktaki hali ise Ressam Aydın Erkuş'un kaleminde kendini bulmuştur. Aydın Beyin çizimlerine baktığınızda; hem köyün sokak dokusu ve yapılarını daha iyi algılar, hem de viran olan sokak ve köy meydanının neden acilen korumaya alınması gerektiğini açık bir şekilde görürsünüz.

Köy meydanından sonra devam eden ve güneye ayrılan yol; kenarlarında ağaç evelerinin olduğu "Ağaç Sokaklarından" geçerek ilerler. Yolun devamında güneyde; Kadikulesi Tepesi'nin kuzey yamacındaki teraslara kurulmuş yapıların sessizliği vardır. Dağın en üst terasında gördüğümüz çam ağaçlarının gururlu duruşunda; Leleg sur ve erken yerleşimlerin izlerini yıllardır korumuş olmanın sevincini hissedersiniz. Alt teraslarda bulunan Augustus ve İmparatorlar Tapınağı, kendini şanslı görür. Çünkü burada; kazısı yapılan ve kitap halinde bilim insanlarının hizmetine sunulan, ziyaretçilerin merakla alt yapı ve mimari elemanlarını incelediği bir eser tüm teras duvarları ile birlikte ziyaretçileri beklemektedir. Çünkü bu tapınak kentte sanal ortamda orijinalinde olduğu gibi

ayakta görünme ve hatta içinde dolaşılma şansını sunan yapılardan birisidir.

En alt terasta kuzeye bakar şekilde, dağın eğimine yerleştirilen; iki bölümlü oturma sırası, at nalı biçimli orkestrası ve sahne binası yıkıntısı ile tiyatro varlığını hissettirmektedir. Basamaklarına oturup, konuşmayan sessizliği dinlediğinizde, size anlattıklarının çok fazla olduğunu görürsünüz. Önce Hellenistik Dönemde küçük bir tiyatro olduğunu, Erken İmparatorluk Dönemi'nde ciddi bir imar geçirdiğini, dönemin imar bilgisi ve ihtiyaçlarına uygun olarak sürekli değiştirildiğini anlatır. Pek çok siyasi, dini ve sosyal toplantılara ev sahipliği yaptığı da ortadadır. En yüksek haykırdığı bilgilerden birisi; özellikle Roma Dönemi'nde, gladyatörleri ile meşhur olan Stratonikeia kentinde, hiç vahşi oyunlara ev sahipliği yapmadığıdır. Bu da açık bir şekilde demektir ki burası aynı zamanda asırlardır bilim ve kültür merkezi de olmuştur.

Bu tiyatroda, kültür ve sanat ile ilgili yapılan en anlamlı faaliyet 23 Ağustos 2010 günü Muğla Valiliği ve Karsanat Derneği tarafından gerçekleştirilen "I. Karsanat Stratonikeia Barok Festivali"dir. O meşhur sanatçıların kendi sesleriyle hiç mikrofon kullanmadan verdikleri konser o kadar etkili olmuştur ki, gelenlerin hepsi burada Stratonikeia'nın gerçekte var olan ve insanlar tarafından günümüzde yeniden keşfedilen bir yüzünü tanımış olmanın guru ile ayrılmışlardır. Konser sonunda tarihi sokaklarda yürüyerek ayrılan katılımcıların hepsinin 2011 yılında tekrar etmesini dileyerek neşe ve mutlulukla ayrılmış olması, tüm çabaların amacına ulaştığını göstermiştir.

Kentin merkezinde yaklaşık 2 bin yıldan fazladır ayakta duran ve yanında bulunan Osmanlı Dönemi ağa evi ile aynı sokağı paylaşan Stratonikeia şehir devletinin Bouleuterionu (Meclis Binası)dur. Doğu-batı yönünde inşa

edilen yapının batı kısmı ana binasını oluşturmaktadır. Korunmuş basamaklardan; halkın seçtiği Boulelerin nerelerde oturduklarını ve hangi mekanlarda Stratonikeia için kararlar aldıklarını görebilirsiniz. Ve hatta siz de oların oturduğu yerde durup, bu kent için yapılacaklara katkıda bulunabilirsiniz.

Diğer pek çok yazıtın yanı sıra, yaklaşık 2050 yıldır meclis duvarlarında duran ve insanların parmaklarını sayarak hesap yapabildikleri takvimi sadece burada görebilirsiniz. Bu takvimi Cicero'nun övdüğü Menippos'un yaptığını öğrendiğinizde yazılanlar için hayranlığınız daha da artar.

Anadolu'da birkaç kentte parçaları bulunan fakat burada tüm metni tam olarak görebildiğiniz 1710 yıl önce Stratonikeia'da satılan tüm mallar ve onların fiyatlarının olduğu listeyi de meclis binası duvarlarında bulabilirsiniz. Fiyatın haricinde o dönemin ekonomisi ve halka yapılan ekonomik destekler ile ilgili uygulamanın dışında daha pek çok bilgiyi bu duvarlardan okumanız mümkün.

Meclis Binasından sonra kentin pek çok yapıları arasında özellikle kuzey sur duvarı üzerinde bulunan, iki girişli, dışta Dor ve içte Korinth iki farklı düzeninin kullanıldığı kapı sizi çağırılmaktadır. Kapının kalıntıları görüp ayakta halini düşündüğünüzde, Roma İmparatoru Antoninus Pius'un parasal yardımının nedeni daha çok yerini bulacaktır. Çünkü siz de fark edeceksiniz ki; içte çift katlı sütun ve heykellerle bezenmiş cephesi, yarım yuvarlak havuzu, önündeki meydanı ve çevresindeki anıtsal sütunları ile bu büyük ve anıtsal bir yapıdır. Kapının önündeki meydana sonra kentin merkezine doğru giden sütunlu caddede aynı ihtişamı görememek imkansızdır. Cadde altında devam eden kanalizasyon Hellenistik Dönem'de inşa edilmiş olduğunun dışında, günümüz kentleri için bize önemli mesajlar vermekte ve mükemmel bir sistemin nasıl yapılması gerektiği konusunda yol göstermektedir. Düşündüğünüz gibi; kazısı yapılan kapı da, kazısı devam eden sütunlu cadde de Stratonikeia kentine yakışır ölçüde görünüştedir.

Kuzey Şehir Kapısı ve Sütunlu Caddeden sonra; taş döşeli tarihi yollarda yürüyüp, her iki kenarındaki yöresel sivil mimari örneklerini seyrederek ilk başladığımız köy meydanına dönerken kentin Hellenistik Dönem yapısı olan Gymnasium'u görürsünüz. Gymnasion'un yanına vardığınızda sizi karşılayan; 105 m. genişliğinde, ortada yarım yuvarlak ve bunun iki kenarındaki ikişer dikdörtgen mekandan oluşan 5 bölümlü kuzey kısım. Burada hem fikri hem de bedeni eğitimlerin yapıldığını düşündüğünüzde, tam bir spor okulunda olduğunuzu anlamanız zor olmaz. Kuzey kenardaki her farklı bölümde, değişik eğitim faaliyetinin yapıldığını, bu şekilde yapının güneşe doğru 180 m devam ettiğini duyduğunuzda, anlarsınız ki; bu bilinen en büyük Gymnasiumdur ve Hellenistik

Dönem'in düşünce yapısına uygun olarak inşa edilmiştir. Antik mimari için de yapıda pek çok önemli detayların olduğu açıktır. Kendi kendinize "yapı ayaküstü konuşulacak kadar kısa değil ve ben sadece bu yapı için bile tekrar gelmeliyim" dersiniz.

Bu kısa turun son yapısını gezdikten sonra hemen güneyinde; sizi ayakta alkışlayan, duyduğu mutluluğu yapıklarını sallayarak tüm kente duyuran tarihi çınarları tekrar görürsünüz. Sonra hızlıca köy meydanına, çınarların altına giderek tahta bir banka oturup, arkanıza yaslanıp düşünmeye başlarsınız.

Stratonikeia'da, 20. yy başlarına ait bir Türk Kahvesinin bahçesinde, sizin tüm yorgunluğunuzu mutluluk zirvesine ulaştırın sıcak ya da soğuk içeceğinizi yudumladığı-

gizleyen; Pritaneion, Hamamlar, Tapınaklar, Agoralar, Stadyum ve diğer pek çok yapıdan size bahsedilmedi.

Tüm bu zengin kalıntıların haricinde 1977 yılında Prof. Dr. Yusuf Boysal'ın başlattığı, ancak 2008 yılından Pamukkale Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü'nden Doç. Dr. Bilal Söğüt başkanlığında bir ekibin yürüttüğü kazı, araştırma ve restorasyon çalışmaları da var. En ince detayları görme, bunu tam olarak kayıt altına alma ve belgeleme uğruna, yazın bunalıcı sıcağına, yerine göre kışın soğuşuna aldirmeden çalışan fedakar bir ekiptir bunlar. "Bu fedakar insanlara selam vermeli ve insanlık için yaptıklarının ne kadar önemli olduğunu söylemeliydim" dediğinizi duyar gibi oluyorum. Bu fedakar insanların ülkemizde çalıştıkları yerler farklıdır ama yaptıkları hep aynı diye düşünüyorsunuz! Kesinlikle haklısınız.

nızda; anlarsınız ki; her şey yerli yerinde ve mükemmel.

Tüm bu görülenlerin haricinde burasının bir Glatyatörler kenti olduğu da unutulmamalıdır. Bulunan mezarlar, kabartmalar, steller ve yazıtlarla varlığı kesin olan ve burada yetiştiklerine şüphe olmayan gladyatörler nerede gösteri yapıyorlardı? diye kendi kendinize sorarsınız. Bu sorunun cevabı, kentin içinde kazılmayı bekleyen suskunluklarda gizlidir. Oysa burada yetişmiş olan gladyatörlerin stelleri üzerindeki yazıtlar, antik dönemde olduğu gibi günümüzde de tüm okuyanları duygulandırmaktadır. Bunun içindir ki yakın gelecekte bunlar ile ilgili çalışmalar yapılmalıdır.

Bu gezide; eski yazıtlardan varlığı bilinen, ancak Stratonikeia'nın kazılmayı bekleyen sessizliğine kendini

Güzellikler; güzel insanlar tarafından, güzellikleri görüldükçe, güzellikleri söylendikçe ve güzellikleri yaşandıkça güzeldir. O zaman bu güzellikleri yaşayarak mutlu olmaya devam etmelisiniz, değil mi? Şimdi Milas'a 25 km uzaktasınız. Yolunuz açık olsun.

